

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๒) เพื่อศึกษาการดำเนินการนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๓) เพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๓๗๕ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๑ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๕ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (T-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference ; LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

^๑ Krejcie, R.V., and Morgan D.W., **Determining Sample Size for Research Activities.** (Psychological measurement, 1970), p. 670-610, อ้างใน สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, **ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์**, (๒๕๓๔), หน้า ๑๗๖ - ๑๗๗.

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ได้ผลการวิจัย ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ได้ดังนี้

๑. เพศ เป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๐ และเพศหญิง จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๐

๒. อายุ มีอายุระหว่าง ๖๐ – ๖๕ ปี จำนวน ๑๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๐ รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง ๖๖ – ๗๐ ปี จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๓ อายุระหว่าง ๗๑ – ๗๕ ปี จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๓ อายุระหว่าง ๗๖ – ๘๐ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๗ และน้อยที่สุด คือ มีอายุ ๘๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๗

๓. ระดับการศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๒๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๒๗ รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาจำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๐ ระดับการศึกษาอื่น ๆ จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๗ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๓ ระดับอนุปริญญา จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๐ และน้อยที่สุด คือ การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๓

๔. อาชีพ มีอาชีพทำนา/ทำสวน จำนวน ๒๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๙๓ รองลงมา ได้แก่ เกษียณอายุ (ไม่ได้ทำงาน) จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐๗ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๐ และน้อยที่สุด คือ มีอาชีพข้าราชการบำนาญจำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๐

๕. รายได้ต่อเดือน มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน จำนวน ๑๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๒๐ รองลงมา ได้แก่ รายได้ ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๙๓ รายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๔ และน้อยที่สุด คือ มีรายได้มากกว่า ๑๕,๐๐๑ บาทต่อเดือน จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๓

๕.๑.๒ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๐๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจาก

๑. ด้านทาน : การพัฒนาด้วยความเสียสละ ช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้ความรู้และคำแนะนำ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๐๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจให้ความช่วยเหลือแนะนำและให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ได้ให้ความสะดวกในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ โดยชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนให้ละเอียดและชัดเจน เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี และเจ้าหน้าที่มีความร่วมมือกับผู้สูงอายุในการสร้างความสะดวกสบายที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

๒. ด้านปิยวาจา : การพัฒนาโดยมีการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง เหมาะสมกับวัยและความอาวุโสของผู้สูงอายุ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ด้านปิยวาจา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๑๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้สูงอายุที่มาติดต่อขอรับบริการเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจ โดยมีการพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยนและเอื้อเฟื้อ เจ้าหน้าที่พูดจาชัดเจนและเข้าใจง่ายเป็นประโยชน์ต่อการมาขอรับบริการของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นมิตรไมตรี เอาใจใส่ต่อการให้บริการต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม และเจ้าหน้าที่เจรจาด้วยความจริงใจรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจ

๓. ด้านอัตถจริยา : การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ด้านอัตถจริยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม ๓.๙๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่ให้ความเป็นกันเอง เอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุที่มาขอรับบริการเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่มีจำนวนเพียงพอพร้อมที่จะอธิบายหรือแนะนำการให้บริการกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่ มีการจัดเจ้าหน้าที่ในการประสานงานการให้บริการในแต่ละส่วนงานที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่องได้อย่างดีและรวดเร็ว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุพักอาศัยอยู่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุเป็นอย่างดี

๔. ด้านสมานัตตตา : การทำตัวเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเท่าเทียม การวางตน วางบุคคลได้อย่างเหมาะสม ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ด้านสมานัตตตา โดยภาพรวม อยู่ใน

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

๑. เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

๒. อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านสมานัตตตา แตกต่างกัน ส่วนด้านทาน ด้านปิยวาจา และด้านอรรถจริยา ไม่แตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการแอลเอสดี (Least Significant Difference ; LSD) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง ๖๐-๖๕ ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง ๖๖-๗๐ ปี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง ๖๖-๗๐ ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง ๗๖-๘๐ ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง ๖๖-๗๐ ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ๘๑ ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัด

๓. ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านทาน ด้านปิยวาจา และด้านสมานัตตตา แตกต่างกัน ส่วนด้านอัตถจริยา ไม่แตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการแอลเอสดี (Least Significant Difference ; LSD) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านทาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๓.๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านปิยวาจา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๓.๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี

๔. อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านทานและด้านปิยวาจา แตกต่างกัน ส่วนด้านอัตถจริยาและด้านสมานัตตตา ไม่แตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการแอลเอสดี (Least Significant Difference ; LSD) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพทำนา/ทำสวน กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษียณอายุ (ไม่ได้ทำงาน) มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านทาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๔.๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพทำนา/ทำสวน กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษียณอายุ (ไม่ได้ทำงาน) มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านปิยวาจา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๕. รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แตกต่างกันในทุกด้าน ทั้งด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยาและด้านสมานัตตตา จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการแอลเอสดี (Least Significant Difference ; LSD) ดังตารางต่อไปนี้

๕.๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็น

๕.๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านปิยวาจา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๕.๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านอิตถจริยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๕.๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ด้านสมานัตตตา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ สรุปข้อเสนอแนะแนวทางทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านทาน หมายถึงการ

๑. ด้านทาน หมายถึง การพัฒนาด้วยความเสียสละ ช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้ความรู้และคำแนะนำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ทุกคนควรต้องดูแลเอาใจใส่ใจแนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ค่อยทราบรายละเอียดทางราชการ รองลงมา คือ แนะนำ ให้ความรู้วิธีการต่างๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และอำนวยความสะดวกด้วยการออกสำรวจพื้นที่ พูดคุย พบปะ

๒. ด้านปิยวาจา หมายถึง การพัฒนาโดยมีการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวานน่าฟังเหมาะสมกับวัยและความอาวุโสของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะสูงสุด คือ แนะนำให้บริการด้วยวาจาสุภาพ อ่อนหวาน เรียบร้อย รองลงมา คือ พูดจาชัดเจนแต่สุภาพในการให้บริการ และทักทายต้อนรับด้วยวาจาสุภาพและใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส

๓. ด้านอัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะสูงสุด คือ แนะนำอาชีพหรือรายได้เสริมให้ทำในเวลาว่าง รองลงมา คือ แนะนำ สาธิตวิธีการออกกำลังกายให้ถูกต้องตามวัย

๔. ด้านสมานัตตตา หมายถึง การทำตัวเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเท่าเทียม การวางตน วางบุคคลได้อย่างเหมาะสม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะสูงสุด คือ จัดลำดับคิวการให้บริการอย่างเสมอภาคโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ กรณีผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ให้บริการก่อน รองลงมา คือ วางตัวเหมาะสมในการให้บริการ เป็นกันเอง

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์การดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

สรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๕ คน เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา รวมถึงการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ทั้ง ๔ ด้านมาประยุกต์ใช้กับการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกันอย่างไร

๑. นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ๔ ด้าน คือ

๑.๑ ด้านทาน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น คือ หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในด้านทาน ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาด้วยความเสียสละ ช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้ความรู้และคำแนะนำนั้น มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหลักธรรม “ทาน” ข้อนี้ จึงสำคัญยิ่งเนื่องจากการทำงานกับผู้สูงอายุต้องเสียสละอย่างมาก ต้องให้คำแนะนำอย่างชัดเจน ซึ่งผู้สูงอายุอาจต้องการได้ความรู้ คำแนะนำหลายครั้งซึ่งเหล่านี้ต้องใช้ความอดทนของเจ้าหน้าที่เพื่อให้การบริการเป็นอย่างดีที่สุด

เมื่อหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในด้านทานนี้มีหลักในเรื่องของความเสียสละ การช่วยเหลือเป็นสำคัญนั้น การกำหนดนโยบายต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นให้บุคลากรในหน่วยงานอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นหลักเช่น ในทุกวันที่ ๕ ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจ้าหน้าที่จะมีการให้บริการประชาชนผู้สูงอายุและชมรมรวมถึงกิจกรรมผู้สูงอายุนอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้สูงอายุประสบความยากลำบาก ก็จะมีนโยบายให้ความช่วยเหลือถึงที่พักตลอดมา

ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ “ทาน” มีส่วนสำคัญต่อนโยบายอย่างยิ่ง เช่น นโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เนื่องจากได้มีการจัดกิจกรรมและบริการสุขภาพครอบคลุมผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม รวมถึงสนับสนุนเงินเบี้ยยังชีพและสวัสดิการสังคมโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ มีนันทนาการและมีเครือข่ายช่วยเหลือกัน

๑.๒ ด้านปิยวาจา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น คือ ปิยวาจานั้นเป็นการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง มีความเหมาะสมกับวัยของผู้ฟัง จึงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กล่าวคือ งานบริการที่ดี ผู้รับบริการต้องเกิดความพึงพอใจ ซึ่งแสดงถึงความสุขของผู้รับบริการ ฉะนั้นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชา ใช้ “ปิยวาจา” ในการให้บริการให้เหมาะสม โดยเฉพาะการบริการผู้สูงอายุ ซึ่งมีความอาวุโส จำเป็นต้องบริการด้วยปิยวาจาที่ดี จึงมีนโยบายให้พนักงานเจ้าหน้าที่พูดจากับผู้สูงอายุที่มาติดต่องานให้มีสัมมาคารวะพูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน โดยยึดหลักว่าผู้สูงอายุก็คือปูชนียบุคคล เป็นบุคคลผู้ทรงคุณค่าและเป็นผู้มีส่วนสร้างรากฐานในชุมชน การพูดจากับผู้สูงอายุให้เหมาะสมจึงเป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญตลอดมา

๑.๓ ด้านอัตถจริยา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ถือเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาท้องถิ่น จึงส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และในส่วนของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานก็จำเป็นต้องบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์โดยการให้บริการที่ดี เต็มใจ เช่นการจัดหาสถานที่ให้นั่งพักระหว่างการรอ การออกแจกเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุถึงครัวเรือน เป็นต้น

ในด้านการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์นั้น ได้มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุดูแลตนเองได้ในเบื้องต้นและรักที่จะเป็นจิตอาสาดูแลคนข้างเคียง รวมไปถึงมีส่วนร่วมกับชุมชน มีกิจกรรมในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่างๆ เช่นการให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชน รวมไปถึงประชาชนรุ่นหลังอาทิ โครงการผู้สูงอายุเล่านิทาน ผู้สูงอายุกับภูมิปัญญาการกล่อมเด็ก การสอนกิจกรรมการจักสานต่าง ๆ รวมไปถึงกิจกรรมเกษตรกรบ้นน้ำใจให้น้องศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นการที่ผู้สูงอายุในพื้นที่เมื่อทำมาแล้วบริจาคข้าวเปลือกให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น เมื่อผู้สูงอายุได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ ก็จะเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง รวมถึงคุณค่าในสิ่งที่ตนเองมี พร้อมทั้งจะถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ ไว้ให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

๑.๔ ด้านสมานัตตตา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นคือ สมานัตตตา จะช่วยให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกระบวนการของงานจะมีการขับเคลื่อนด้วยบุคคลที่ถูกวางอย่างเหมาะสม มีความเสมอภาคต่อบุคคลอย่างยุติธรรม ซึ่งสิ่งนี้จะส่งผลให้ “บุคคล” ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนจะปฏิบัติงานสำเร็จได้ด้วยดี ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุด

สำหรับในด้านการวางตนนั้น มุ่งเน้นให้ทุกคนในหน่วยงานให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของประชาชนในทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในกลุ่มของผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส โดยการกำหนดนโยบายให้การสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบของโครงการต่าง ๆ และขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างความเท่าเทียมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและทัดเทียมกัน

๒. การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ กับการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น คือ การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น มีความสอดคล้องกันอย่างยิ่งเพราะการบริหารงาน การกำหนดนโยบายต่างๆ นั้นหลักธรรมทางศาสนาถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร รวมไปถึงหากเราได้พิจารณาถึงหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหลักธรรมทางพุทธศาสนาถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อ

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น คือ การกำหนดนโยบาย หรือทิศทางต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะประสบความสำเร็จบริบูรณ์มิได้หากมิได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย และหน่วยงานภายนอก ดังนั้นนอกจากการกำหนดนโยบายแล้วยังควรมีการติดต่อประสานงานความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกด้วย อาทิเช่น กิจกรรมของศูนย์ ๓ วัยสานสายใยรักฯ และองค์กรต่าง ๆ เช่นที่เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยนได้ดำเนินการ จนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยผ่านทางสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดกาญจนบุรีในการสนับสนุนจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน ซึ่งถือเป็นความภูมิใจและความสำเร็จของเทศบาล เป็นเพราะได้นำเอาหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ทั้งกับตัวของบุคลากร และประชาชนกลุ่มเป้าหมายจึงได้รับโอกาสนี้ทั้งนี้ทางองค์กร จึงมีแนวทางจัดกิจกรรมว่าในอนาคตเมื่อศูนย์ดังกล่าวแล้วเสร็จ กิจกรรมหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญและจะนำมาไว้ในแผนงานคือ การปฏิบัติธรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ด้วย อันเป็นส่วนหนึ่งของความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

สำหรับแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ยังควรมีการจัดกิจกรรมในเรื่อง นันทนาการ ที่ส่งเสริมเรื่องการออกกำลังกาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีสุขภาพดี แข็งแรง มีการตรวจสุขภาพทุกเดือน และจัดให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุคิดว่าตนไร้ค่า เป็นต้น สำหรับการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมผู้สูงอายุนั้น ควรหากิจกรรมแปลกใหม่ และสร้างคุณค่าให้แก่ตัวผู้สูงอายุ ให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้กับผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายเพิ่มเติมในเรื่องอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ ก็เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ทักษะความสามารถ และเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุได้อีกด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี” มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านทาน ด้านสมานัตตตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านอรรถจริยา จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านปิยวาจา มากที่สุด ส่วนด้านทาน ด้านสมานัตตตาและด้านอรรถจริยา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากลงมาตามลำดับ ทั้งนี้ ในด้านทานนั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มักต้องการอยู่อย่างสงบและไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น จึงมักขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ คำปรึกษาหรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เท่าที่จำเป็น ส่วนด้านสมานัตตตา ความเท่าเทียมกัน ความยุติธรรมเสมอภาค และการจัดวางตัวเจ้าหน้าที่ให้บริการนั้น ด้วยวัยและประสบการณ์ความเข้าใจในชีวิต อาจทำให้ผู้สูงอายุ ซึ่งผ่านประสบการณ์ชีวิตมามาก มีความเข้าใจ เห็นใจและให้อภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่อาจมีความผิดพลาด เข้าใจผิดได้บ้าง และด้านอรรถจริยานั้น อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มักปล่อยวางและไม่คาดหวังกับการได้รับสิ่งต่าง ๆ จากผู้อื่นมากนัก จึงให้ความสำคัญน้อยลงมาสำหรับด้านปิยวาจา นั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพูดจาด้วยความสุภาพอ่อนโยนและเอื้อเพื่อ พูดจาชัดเจน เข้าใจง่าย จริงใจรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจ ให้การต้อนรับด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรกมล ชูบุญลพงษ์**^๒ ได้วิจัยเรื่อง “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง” ผลการวิจัยพบว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การให้บริการของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านทาน ด้านสมานัตตตา

^๒ พรกมล ชูบุญลพงษ์, “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๕.๒.๒ การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
กาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินการนโยบายการ
 พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอ
 เมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผู้สูงอายุที่มีเพศ
 อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีผลต่อการดำเนินการนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรม
 สังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม
 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมหมาย บัวจันทร์** ได้วิจัย
 เรื่อง “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของ
 สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อ

^๓ สมหมาย บัวจันทร์, “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตาม
 หลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา**
รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^๔ พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม (ไพรมณีวงศ์), “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก”,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการคณะสงฆ์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ,๒๕๕๔.

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในการดำเนินนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

๑. ด้านทาน หมายถึง การพัฒนาด้วยความเสียสละ ช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้ความรู้ และคำแนะนำ พบว่า เจ้าหน้าที่ทุกคนควรต้องดูแลเอาใจใส่ใจแนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ค่อยทราบรายละเอียดทางราชการและอาจจะเข้าใจข้อมูล รายละเอียดหรือขั้นตอนวิธีการได้ช้ากว่าปกติ รวมถึงสุขภาพที่เสื่อมถอยทั้งในด้านการรับรู้ การเห็นและการได้ยิน ดังนั้น การดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ จึงมีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุมาก นอกจากนี้ยังควรมีการแนะนำ ให้ความรู้วิธีการต่างๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และอำนวยความสะดวกด้วยการออกสำรวจพื้นที่ พูดคุย พบปะ

๒. ด้านปิยวาจา หมายถึง การพัฒนาโดยมีการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวานน่าฟังเหมาะสมกับวัยและความอาวุโสของผู้สูงอายุ พบว่า การแนะนำและให้บริการด้วยวาจาสุภาพ อ่อนหวาน เรียบร้อย ควรพูดจาชัดเจนแต่สุภาพในการให้บริการ และทักทายต้อนรับด้วยวาจาสุภาพและใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุอยากได้รับจากเจ้าหน้าที่ทุกคน ซึ่งการให้บริการด้วยวาจาสุภาพ อ่อนหวานและเรียบร้อยนั้น ถือเป็นหัวใจของงานบริการทุกประเภท ที่จะทำให้ผู้ได้รับบริการหรือผู้มาใช้บริการนั้น ๆ เกิดความประทับใจและอยากกลับมาใช้บริการอีก

^๕ สมหมาย บัวจันทร์, “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^๖ พรกมล ชูบุญลงษ์, “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๓. ด้านอัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ พบว่า การให้คำแนะนำด้านอาชีพหรือรายได้เสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำในเวลาว่าง เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุส่วนมากต้องการ เนื่องจากมีเวลาว่างมากขึ้นจากการเกษียณอายุ หรือไม่สามารถทำงานหนักเช่นเดิมได้ เมื่ออยู่ว่าง ๆ ทำให้รู้สึกว่าง ๆ ตนเองไม่มีคุณค่า เมื่อมีการแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและสามารถทำได้ ก็จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองขึ้นมาได้ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังต้องการการแนะนำ สาธิต วิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้องตามวัยให้ได้ทราบด้วย

๔. ด้านสมานัตตตา หมายถึง การทำตัวเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเท่าเทียม การวางตน วางบุคคลได้อย่างเหมาะสม พบว่า การจัดลำดับคิวการให้บริการอย่างเสมอภาคโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ กรณีผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ให้บริการก่อน เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญ เพราะการให้บริการอย่างเสมอนั้น จะทำให้ผู้สูงอายุที่มีฐานะความเป็นอยู่ไม่ทัดเทียมกัน ไม่เกิดความรู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่าไปกว่าคนอื่น นอกจากนี้ การวางตัวที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการและความเป็นกันเอง ก็เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญเช่นกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดแนวทางและปลูกฝังให้กับทุกคนในองค์กรถือปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการผู้สูงอายุ ด้วยการพูดจา ทักทายที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้คำแนะนำ รวมไปถึงการให้บริการ ดูแลเอาใจใส่ที่ดี

๒. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรรณรงค์ปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่องค์กร มีความเสียสละ ยินดีช่วยเหลือ แบ่งปัน ให้ความรู้และคำแนะนำในการให้บริการ

๓. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ขององค์กร มีจิตอาสาที่จะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยเฉพาะกับผู้สูงอายุที่เป็นผู้มีคุณค่าในชุมชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้บริการผู้สูงอายุ ด้วยการพูดจา ทักทายด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้คำแนะนำ

๒. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีความเสียสละ อดทนและยินดี ช่วยเหลือให้คำแนะนำในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

๓. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีจิตอาสาในการบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ มาใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการและด้อยโอกาสทางสังคม

๒. ควรศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ โดยเพิ่มขนาดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้างขึ้นกว่าเดิม เพื่อช่วยในการกำหนดและดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวม ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยมีศักยภาพและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

๓. ควรศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักธรรมด้านอื่น ๆ ของพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยในการกำหนดและดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น